

כיצד לחלץ מתוך הדיבר לא תנאף משמעות עדכנית?

איך ניתן לטעון לנצחיות התורה ולאוניברסליות של עשרת הדברות מול סוגיה שהפכה מורכבת כל כך – איסור אשת איש?

רש"י הוא זה המצמצם את האיסור לאשת איש – כי רבים המפרשים (אבן עזרא, ספורנו ועוד) המסבירים שמדובר בכל יחסי המין האסורים. ובכל מקרה, גדולה מאד חומרת העבירה שנאמר עליה "ייהרג ולא יעבור". אבל נישאר עם הפשט – עם המובן המוכר לנו של "ניאוף" בהלכה: יחסים בין גבר לאישה נשואה, או בימינו בגידה.

סטודנטית מתחילה באנתרופולוגיה לא תתקשה להסביר בקריאה יחפה שהמדובר באמנה בין גברים, שהרי על גבר נשוי לא חל אותו איסור, כל עוד לא מדובר באישה מאורסת או נשואה - "אשת איש". יסבירו לנו כי בתפיסה המקראית של זוגיות, כנראה שאישה נחשבת רכוש, רכוש בלעדי (עיין ערך "בעל"), ועל כן אסורה היא לכל גבר אחר (...לא מצאנו התייחסויות לרכוש משותף).

ויקרא כ, י: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אִשְׁתּוֹ רְעוּהוּ מוֹת־יּוּמַת הַנָּאֵף וְהַנָּאֶפֶת:

דברים כב, כב: כִּי־יִמְצָא אִישׁ שִׁכְבַּי | עַם־אִשְׁתּוֹ בְּעֵלְת־בַּעַל וּמִתּוֹ גַּם־שְׂנֵי־הֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבְעֵרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל:

כידוע, האיסור חל גם על האישה, אך כנראה מאותה סיבה – היא כבר "שייכת" למישהו. ולכן אסור לה להיות עם אחר. ובימינו, הרי דורשים הכרה שוויונית בין בני זוג, וגם הכרה בסוגי זוגיות נוספים – הכרה משפטית והכרה דתית.

בספר מלאכי, פרק ג' אנו מוצאים התייחסות ישירה לניאוף, התייחסות היוצרת לנו הקשר נוסף. בפרק זה מודיע הנביא על הגאולה, על החזרת העבודה במקדש, בפסוק ד': "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים". והנביא מזהיר מפני מה שיקדים את הגאולה: "וְקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לְמִשְׁפָּט וְהִיִּיתִי | עַד מְמַהֵר בְּמִכְשָׁפִים וּבַמְנַאֲפִים וּבַנְשֻׁבְעִים לְשִׁקֹּר - - וגם: וּבְעֵשְׂקֵי שִׁכְר־שָׂכִיר אֲלִמְנָה וְיִתּוֹם וּמִטִּיגֵר וְלֹא יִרְאוּנִי אֲמֹר יְהוָה צְבָאוֹת. ובהמשך, בפסוק ט' - הִיִּקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים כִּי אָתָּם קִבְּעִים אֱתֵי. "היקבע אדם אלהים" – המשמעות היא, האם ירמה אדם את האלוהים?

קריאה רציפה והמשך הפסוק מצביעים על כך שהכוונה לרמייה במעשר ובתרומה, במדידה ובשקילה, כביכול. אבל לא פחות מדויק להבין שהמנאפים הם הנשבעים לשקר, שהם אלה ש"לא יראוני", ושהם הקובעים, כלומר מרמים, כביכול, את האלוהים. ולא רק זה את זה. הקשר זה מצביע על ניאוף כהפרת קידושין, ולא כהפרת חוזה בעלות, או ברית בין בני אדם, אלא כשבועת שקר לפני הקדוש ברוך הוא.

אם רצוננו לחלץ מהדיבר "לא תנאף" משמעות עדכנית - ואף שוויונית מבחינה מגדרית - נוכל למצוא אותה בערך הקידושין, במעמד שבו מקדשים זוגיות - בברכות, בשם מלכות.

ולכן, לא תנאף – כהפרת הקידושין ושבועת שווא אינה רק עברה חברתית, עברה שבין אדם לחברו; זו אינה הפרת ברית בין גברים, ולא עברת רכוש (על זה הרי אפשר היה להחיל הדיבר "לא תגנובי"), ואפילו לא רק גול עצמי – רעה שמביא האדם על עצמו - נֶאָף אִשָּׁה חֲסֵר־לֵב מִשְׁחִית נַפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָה: *. אלא עברה שבין האדם למקום.

* הרמב"ם מונה שלשה סוגי רעות: "והמין השלישי מן הרעות הוא מה שימצא כל אחד מני אדם מפעולתו בעצמו – וזהו הרוב...מלאכי א': ט מידכם היתה זאת לכם" ונאמר משלי ו': ל"ב נאף אשה חסר-לב (חסר הבנה) משחית נפשו הוא יעשנה".